

Доротюк Ольга Геннадіївна,
*науковий співробітник відділу профільного навчання
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

НЕВЕРБАЛЬНЕ СПІЛКУВАННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА ЯК СКЛADOVA ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Як стверджує Л. Мітіна, «взаємодія учня і вчителя полягає, насамперед, в обміні між ними інформацією пізнавального й афективно-оцінюючого характеру. І передача цієї інформації здійснюється як вербальним шляхом, так і за допомогою різних засобів невербальної комунікації».

Спілкуючись з учнями, учитель значну частину інформації щодо їхнього емоційного стану, намірів, відносини до чого-небудь одержує не зі слів учнів, а з жестів, міміки, інтонації, пози, погляду, манери слухати.

Невербальні аспекти спілкування відіграють істотну роль і в регулюванні взаємин, установленні контактів, багато в чому визначають емоційну атмосферу і самопочуття як учителя, так і учня.

Засоби невербального спілкування завжди відповідним чином задіяні в ході навчально-виховного процесу, незважаючи на те, що, як правило, педагог не усвідомлює їхнього значення. Загально прийнято, що у взаємодії вчителя з дітьми, як утім будь-яких суб'єктів спілкування, невербальне спілкування здійснюється по декількох каналах: міміка; дотик; жест; дистанція спілкування; візуальна взаємодія; інтонація.

Таким чином, можна зробити висновок - невербальний аспект спілкування займає значне місце в процесі взаємодії вчителя з дітьми. Для того, щоб полегшити свою роботу, учитель повинен уміти спілкуватися з дітьми навіть не розмовляючи, повинний брати до уваги не тільки мову

учня, але і кожен його жест, погляд, кожен рух, у свою чергу строго контролювати свою невербальну поведінку.

Аналіз проблеми невербального спілкування в професійно-педагогічній діяльності сучасного вчителя дозволяє зробити наступні висновки:

- невербальний аспект спілкування залишається недостатньо дослідженим у психолого-педагогічній науці і донині. Серйозним вивченням даної проблеми вчені стали займатися лише в останні 40 років.

- у процесі взаємодії в системі "учитель-учень" невербальне спілкування відіграє значну роль. Виходячи з цього, учитель повинен володіти не тільки високою мовною культурою, але і культурою невербальної поведінки, чи культурою використання так званих виразних рухів, оскільки відомо, що різні види невербального спілкування містять у собі часом набагато більше інформації, ніж слова. У зв'язку з цим, проблема значимості невербального компонента в структурі педагогічної діяльності заслуговує на особливу увагу і вимагає ретельного пророблення.